& corpus eius eccleſia:Ego & ipſi nō vnū,ſed vnus ſumus,quia ca-
put & corpus vnus eſt Chriſtus.Sed diuinitatem ſuā conſubſtan-
tialē patri oſtendens,vult eſſe ſuos vnum , ſed in Chriſto , non tm̄
per eandē naturā qua oēs ex hominibus mortalibus ęquales ange
lis ſiunt,ſed etiam per eandem in eandē habitudinem conſpiran-
tem cōcordiſſimā vo-
lūtatem in vnū ſpūm
quodāmodo charita-
tis igne conflati . Ad
hoc.n. valet quod ait:
Vt ſint vnum,ſicut &
nos vnū ſum⁹,vt quē-
admodū pater & fili⁹
nō tm̄ æqualitate ſub
ſtantiæ, ſed ēt volun-
tate vnum ſunt,ita &
hi inter quos & deū
mediatot eſt filius,nō
tm̄ per hoc ꝙ eiuſdē
naturę ſunt , ſed ēt ꝑ
eandem dilectionis ſo
cietatem vnum ſint .

ſeruabam eos in nomine tuo.
Quos dediſti mihi ego cuſtodi-
ui, & nemo ex eis periit niſi fili⁹
perditionis, ut ſcriptura implea
tur. Nunc autem ad te venio, &
hæc loquor in mundo, ut habe-
ant gaudium meum impletum
in ſemetipſis.
G
d Ego dedi eis ſermonem tuū
& mundus eos odio habuit, q̃a
non ſunt de mundo, ſicut & ego
non ſum de mundo. Non rogo

Hom.80. C H R Y. Rurſus vt homo loquitur ſubdens. Cum eſſem cū eis
ego ſeruabā eos in nomine tuo,hoc eſt per tuū adiutorium,huma
næ.n.loquitur,& ad eorum mentem æſtimantiū ꝙ maiorē quan-
Tract. 107 dam haberent vtilitatem ab eius præſentia. A V G. In nomine
enim patris ſeruabat diſcipulos ſuos filius homo,cum eis humana
prę́ſentia cōſtitutus, ſed & pater in nomine filii ſeruabat quos in
nomine filij petentes exaudiebat. Neq; hoc tam carnaliter debe-
mus accipere velut viciſſim nos ſeruent pater & filius, ſimul enim
nos cuſtodiūt & pater & filius & ſpirituſſan. ſed ſcriptura nos nō
leuat niſi deſcendat ad nos . Intelligamus ergo cum ita dominus
loquitur perſonas eum diſtinguere non ſeparare naturā.Q̄n ergo H
ſeruabat diſcipulos ſuos filius prę́ſentia corporali, nō expectabat
pater ad cuſtodiendum ſuccedere filio diſcedēti,ſed eos ambo ſer-
uabant potentia ſpiritali,& q̄n ab eis abſtulit filius præſentiā cor-
poralem,tenuit cum patre cuſtodiā ſpiritalē , quia & cuſtodiēdos
q̄n filius homo accepit,cuſtodiæ paternæ non abſtulit, & cum pa-
ter filio cuſtodiendos dedit, non dedit ſine ipſo cui dedit , ſed de-
dit homini filio,non ſine deo eodem ipſo filio . Sequitur enim.
{Quos dediſti mihi,ego cuſtodiui,& nemo ex ipſis periit, niſi fili⁹
perditionis,i.traditor Chriſti, perditioni prædeſtinatus, vt ſcri-
ptura impleretur,qua,ſ.de illo maxime in Pſalm.108.prophetat̄.
Hom. 80. C H R Y. Et nimirum ſolus ille tunc periit,ſed multi poſtea:Di
cit aūt. Nemo ex eis periit,i.quantū ex mea parte nō perdā:quod
manifeſtius alibi dicit : Non eiiciam foras. Si vero per ſeipſos exi
lient nō ex neceſſitate ad me traho.Sequitur. {Nunc aūt ad te ve-
nio.}Sed quia poſſet aliquis quærere,Numquid nō potes eos con I
ſeruare recedens? Pōt quidem,ſed cuius gratia hoc dicat,oſtendit
ſubdēs.{Et hæc lo.in mun.vt ha.gau. me.imple.in ſemetipſis}i.vt
non tumultuent̄ imperfectiores exiſtentes, ꝑ id quod indicauit ꝙ
Trac.107. ꝑꝑ eorum gaudiū & requiem,omnia hæc infima loquebat̄. A V G.
Vel aliter:Quod ſit hoc gaudiū,iā ſuperius expreſſum eſt vbi ait:
Vt ſint vnum ſicut & nos vnū ſumus.Hoc gaudiū ſuū,i.a ſe in eos
collatū,in eis dicit implendum,propter quod ſe locutum dixit in
mundo:Hæc eſt pax & beatitudo futuri ſæculi. In mundo autem
loqui ſe dicit,qui paulo ante dixerat: Iam nō ſum in mundo,quia
enim nondum abierat,hic adhuc erat,& q̃a mox fuerat abiturus,
hic quodammodo iam non erat.
Hom.81. d ¶ C H R Y. Rurſus dominus aſſignat cām propter quam di-
gni ſunt diſcipuli multa diligētia potiri a patre dicens:{Ego dedi
eis ſermonem tuum, & mundus eos odio habuit,}q.d.propter te
Tract. 108. odio habiti ſunt,& ꝑꝑ ſermonem tuum. A V G. Nondum autē
id experti fuerāt paſſionibus ſuis,quæ illos poſtea ſunt ſecutę,ſed
more ſuo dicit iſta,verbis præteriti temporis futura prænunciās.
Deinde cauſam ſubiicit,cur eos oderit mundus dicens: Quia non K
ſunt de mundo , hoc eis regeneratione collatum eſt.nam genera-
tione de mundo erant.Donatum eſt ergo eis , vt ſicut nec ipſe, ita
nec ipſi de mundo eſſent.vnde ſequit̄. { Sicut & ego non ſum de
mundo.}Ipſe de mundo numq̄ fuit,quia etiam ſecundū formā ſer
ui de ſpirituſancto natus eſt,de quo illi renati. Quāmuis aūt iam
non eſſent de mundo adhuc tn̄ neceſſarium erat eos eſſe in mūdo.
vnde ſubdit. {Non rogo vt tollas eos de mundo.} B E D A. q. d.
Iam imminet tempus vt tollar ego de mundo, ideoque neceſſe eſt
vt illi nunc nō tollantur de mundo, vt me & te primū annunciēt
mundo :quod vero ſubdit. { Sed vt ſerues eos a malo,licet omne
malum intelligi poſſit,maxime vult intelligi malum ſeceſſionis.
Trac.108. A V G V S T. Repetit autem eandem ſententiam dicens . { De
Hom.81 mundo non ſunt ſicut & ego non ſum de mundo . C H R Y. Su-
pra autem dixit : Quos dediſti mihi de mundo , illic naturam di-
cens,hic autem de actibus malis. Dicit autem : Non ſunt de mun
do,quia nihil commune cum terra eſt eis,ſed cæleſtium facti ſunt

F ciues,in quo amorem ſuum eis oſtēdit,dum patri eos laudat. hoc
autem ꝙ dicit ſicut cum in ipſo & patre ponitur parilitas oſten-
ditur propter naturę vnitatem,ſed cum de nobis & Chriſto dici-
tur,multa diſtantia intermedia inter vtrumque exiſtit,cum autē
prius dixit, Serua eos a malo , non de periculorum ereptione ait
ſolum , ſed de perma-
nentia in fide. vnde
ſubdit:{Sanctifica eos
in veritate. A V G. Tract. 108.
Sic enim ſeruantur a
malo, quod ſuperius
orauit vt fieret. Quę-
ri autē poteſt,quomo
do de mundo iam nō
erant, ſi ſanctificati in
veritate nondū erant?
an quia & ſanctificati
in eadem proficiunt
ſanctitate, neque hoc
ſine adiutorio gratiæ
dei? Sanctificantur au
tem in veritate ſe-

vt tollas eos de mūdo,ſed vt ſer
ues eos a malo. De mundo non
ſunt,ſicut & ego non ſum de mun
do. Sanctifica eos in veritate.
Sermo tuus veritas eſt. Sicut tu
me miſiſti in mūdum,ita & ego
miſi eos in mundum. Et pro eis
ego ſanctifico meipſum, vt ſint
& ipſi ſanctificati in veritate.
e Non pro eis autem rogo tan-
tum,ſed & pro eis,qui credituri
ſunt per verbū eorum in me,vt

des teſtamenti noui,cuius veritatis vmbræ fuerunt ſanctificatio-
nes veteris teſtamenti, & cum ſanctificantur in veritate ſanctifi-
cantur in Chriſto qui ait: {Sermo tuus veritas & vita} vnde ſe-
quitur.{Sermo tuus veritas eſt. } Græcum euangelium logos ha-
bet,ideſt,verbum. Sanctificauit ergo pater in veritate,ideſt,in ver-
bo ſuo vnigenito ſuos hæredes eiuſque cohęredes. C H R Y S. Hom.81.
Vel aliter: Sanctifica eos in veritate , ideſt , ſanctos fac per ſancti-
ſpiritus donationem & recta dogmata. Recta enim dogmata de
deo docent & ſanctificant animam, & quia hic de dogmatibus ait
ſubiunxit:{Sermo tuus veritas eſt; } hoc eſt, nullum mendacium
eſt in eo,& nihil typicum oſtendit, neque corporeum: videtur aūt
mihi & aliud oſtendere hoc quod dicit: Sanctifica eos in veritate,
ideſt, ſegrega eos ſermoni & prædicationi. vnde ſubdit: {Sicut tu
me miſiſti in mundum, ita & ego miſi eos in mundum. G L O S.
Pro quo enim Chriſtus miſſus eſt, ꝓ hoc & hi. vnde Paulus, Deus
erat in Chriſto mundum reconcilians ſibi,& poſuit in nobis ver-
bum reconciliationis. hoc autem quod dicit, ſicut, non ſimilitu-
de eo & de apoſtolis ponitur,ſed vt erat poſſibile hominibus. Di-
cit autem ſe eos miſiſſe in mundum , ſecundum ꝙ erat ei confue-
tudo,futurum vt factum dicere. A V G V S T. Manifeſtum eſt Tract. 108.
autem per hoc quod nūc adhuc de apoſtolis loquitur. nam ipſum
nomen apoſtolorum quoniam græcum eſt, miſſus ſignificat in la-
tino , ſed quoniam per hoc ꝙ Chriſtus factus eſt caput eccleſiæ,
illi membra ſunt eius,ideo ait : Et pro eis ego ſanctifico meipſum,
ideſt, eos in meipſo ſanctifico, cum & ipſi ſint ego, & in vt ipſi
I remus cum dixit : Pro eis ſanctifico meipſum hoc cum dixiſſe ꝙ
eos ipſe ſanctificaret, mox addidit: {Vt ſint & ipſi ſanctificati in
veritate,}ideſt in me,ſecundum ꝙ verbū veritas eſt,in quo & ipſe
filius hominis ſanctificatus eſt ab initio , quando verbum caro fa-
ctum eſt. Tunc enim ſanctificauit ſe in ſe, i. hominē ſe in verbo ſe,
quia vnus Chriſtus verbum & hō, propter ſua vero mēbra dicit:
{Et pro eis ego ſanctifico meipſum. }hoc eſt ipſos in me, ꝙn in me
etiam ipſi ſunt & ego: Vt ſint & ipſi ſanctificati in veritate. Quid
eſt : Et ipſi, niſi quemadmodū ego, & , In veritate quod ſum ego?
C H R Y. Vel aliter: Pro eis ſanctifico meipſum, ideſt meipſum
offero tibi hoſtiam:hoſtię enim omnes ſanctæ dicuntur,& quęcū-
que deo dicātur, quia vero antiquitus in figura ſanctificatio erat,
vtpote,in oue,nūc autē eſt in ipſa veritate, ideo ſubdit:{Vt ſint &
ipſi ſanctificati in veritate,}q.d.& eos tibi facio oblatione, ꝙ ꝑpea
dicit : quia ipſe qui offert eſt caput eorū , aut quia & ipſi imolanē.
Exhibete.n.ait apoſtolus membra veſtra hoſtiam viuētem ſanctā.
e ¶ A V G. Cum oraſſet dominus pro diſcipulis ſuis , quos & Tract. 109.
Apoſtolos nominauit,adiunxit & ceteros qui in eum fuerāt cre-
K dituri dicens. {Non pro eis autem rogo tm, ſed pro eis qui credi-
turi ſunt per verbum eorum in me. C H R Y S O S T O M V S. Hom.81.
Hinc rurſus conſolatur eos,oſtendens aliorum ſalutis cauſam fu-
turorum cum dicit . { Qui credituri ſunt per verbum eorum in
me .} A V G V S T I N V S. Vbi omnes ſuos intelligi voluit, Tract. 109.
non ſolum qui tunc erant in carne, ſed etiam qui futuri erant,
neque hi tantum , qui ipſos cum in carne viuerent apoſtolos au-
dierunt,ſed & poſt obitum eorum & non longe poſt nati, per ver
bum eorum credidimus in Chriſtum, quoniam ipſi qui cum illo
tunc fuerunt ,quod ab illo audierunt & ceteris prędicauerunt ,
atque ita verbum eorum ad nos vſque peruenit & peruenturum
eſt ad poſteros quicumque credituri ſunt: poteſt autem videri in
hac oratione non oraſſe pro quibuſdam ſuis , pro illis ſcilicet qui
neque tunc erant cum illo,neq; per verbum eorū poſtea, ſed in ei
ante crediderunt,nūquid etiam cum illo erat tunc Nathanael, Io
ſeph ab Arimathia & multi alij de quibus Ioannes dicit ꝙ pręcre-
derunt in eum ? Omitto dicere de Symeone ſene, de Anna pro-
phetiſſa,

phetiſſa,Zacharia,Helizabeth,Ioanne præcurſore,quoniam reſpō A
deri poteſt orandum pro talibus mortuis non fuiſſe, qui cum ma-
gnis ſuis meritis hic abierant, hoc enim & de antiquis iuſtis ſimili
ter reſpondetur. Intelligendum eſt igitur ꝙ nondum ei ſic credi-
derant,qūo ipſe in ſe credi volebat , ſed poſt eius reſurrectionem
ſpirituſancto impar-
tito edoctis & confir-
matis apoſtolis ſic a-
lios crediſſe,quem-
admodū Chriſto cre-
di oportebat . Sed re-
ſtat ad quæſtionē pau
lus apoſtolus non ab
hominib⁹ neque per
hominē , & latro qui
tunc credidit q̄n in ip
ſis doctoribus fides q̄

omnes vnum ſint,ſicut tu pater
in me & ego in te, vt & ipſi in no
bis vnum ſint, vt credat mundus
quia tu me miſiſti . Et ego clari-
tatem quā tu dediſti mihi dedi
eis, vt ſint vnum ſicut & nos vnū
ſumus, ego in eis & tu in me, vt
ſint conſummati in vnum , & co B

fuerat qualiſcunque defecit,proinde relinquit̄ vt ſic intelligamus,
quod dictum eſt per verbum eorum vt ipſum verbum fidei quod
prædicauerunt in mundo,ſic ſignificatū eſſe credamus. Dictum au
tē eſt verbum eorum q̄m ab ipſis eſt primitus ac præcipue prædi-
catum , nam quidem ab ipſis prædicabatur in terra q̄n per reuela-
tionem Ieſu Chriſti ipſum verbū eorū Paulus accepit , ac per hoc
& ille latro in fide ſua verbum eorum habebat , ergo illa oratione
pro omnibus quos redemit,ſiue tunc in carne viuentes ſiue poſtea
futuros redemptor noſter orauit . Quid autem, vel quare pro eis
rogaret,continuo ſubiunxit dicens:{Vt omnes vnum ſint,hic pro
oībus rogauit quod vt ſupra pro illis,vt omnes, hoc eſt vt nos &
Hom.81. illi vnum ſimus.} C H R Y. Et ſic in vnanimitate ſermonē con-
cludit.vnde incępit ibi finiens, nam incipiens dixit: { Mandatum
Poſt prin. nouum do vobis , vt diligatis inuicem . } H I L A. viij.de Trini.
Tum demum vnitatis profectus exemplo vnitatis oſtenditur cū
ait:{Sicut tu pater in me & ego in te,vt & ipſi in nobis vnum ſint, C
vt ſcilicet ſicut pater in filio & filius in patre eſt, ita per huius vni
tatis formam in patre & filio vnum omnes eſſent. C H R Y.
Hom.81. Rurſus autem & hoc quod dicit : Sicut:non certiſſime parilitatis
in eis eſt.ſed vt hominibus poſſibile eſt,ſicut cum dicit: {Eſtote mi
ſericordes ſicut &c . A V G V S T I N V S. Eſt autem hic dili-
genter aduertendum , non dixiſſe dominum . Vt omnes vnum ſi-
mus . ſed: Vt omnes vnum ſint , ſicut tu pater in me & ego in te,
ſubintelligitur:} Vnum ſumus.Ita eſt enim pater in filio vt vnum
ſint,quia vnius ſubſtantiæ ſunt,nos vero eſſe quidem poſſumus in
eis vnum , vnum tamen cum eis eſſe non poſſumus , quia vnius
ſubſtantię nos & ipſi non ſumus . Sic autem ſunt in nobis vel
nos in illis, vt illi vnum ſint in natura ſua, nos vnum in noſtra.
Sunt quippe & ipſi in nobis , ſicut Deus in templo : ſumus autem
nos in illis ſicut creatura in creatore ſuo.ideo ergo addidit: In no-
bis, vt quòd vnum efficimur fideliſſima charitate , gratiæ Dei tri- D
buendum eſſet non nobis. A V G V S T I N V S . iiij.de Trini.
Vel quia in ſeipſis vnum eſſe non poſſunt , diſſociati ab inuicem
per diuerſas voluptates & cupiditates & immunditiam peccato-
Ante med. ſpar. rum . vnde mundentur per mediatorem , vt ſint in illo vnum .
H I L A. viij.de Trini. Laborantes autem hæretici fallere,ne per
id quod dictum eſt . Ego & pater vnus ſumus , naturæ in his vni-
tas & indifferens diuinitatis ſubſtantia crederetur,ſed ex dilectio-
ne mutua & voluntatum concordia vnum eſſent, exemplum vni-
tatis iſtius ex his dictis dn̄icis protulerūt:} Vt oēs vnum ſint &c.
ſed licet ipſum intelligentiæ ſuæ ſenſum impietatis demutet,non
tamen poteſt intelligentia non extare dictorum: ſi enim regenera-
ti in vnius vitæ atque æternitatis natura ſunt , ceſſat in his ſolus
vnitatis aſſenſus qui vnum ſunt in eiuſdem regeneratione natu-
ræ, ſoli autem patri & filio ex natura proprium eſt, vt vnū ſint ,
quia Deus ex Deo vnigenitus , non poteſt niſi in originis ſuæ eſ-
Tract.110. ſe natura . A V G V S T I N V S . Quid eſt autem hoc quod
ſubdit:{Vt mundus credat: quia tu me miſiſti?}nunquid tunc cre E
diturus eſt mundus quoniam in patre & filio omnes vnum eri-
mus?nonne iſta eſt pax illa perpetua , potius fidei merces quàm fi-
des?ſed etſi in hac vita propter ipſam communem fidē omnes qui
vnum credimus vnum ſumus , etiam ſi non vt credamus:ſed quia
credimus,vnum ſumus:quid eſt ergo , Omnes vnum ſint,vt mun-
dus credat?Ipſe quippe omnis mundus eſt credens cum de his di-
cat,de quibus dixerat . Non pro his rogo tantum , ſed pro his qui
credituri ſunt per verba eorum in me . Quomodo ergo intelle-
cturi ſumus, niſi quia non in eo cauſam poſuit vt credat mundus:
quia illi vnum ſunt : ſed orando dixit : { Vt mundus credat : ſicut
orando dixerat:} Vt vnum ſint . Denique ſi verbum quòd ait:ro-
go , vbique ponamus,erit huius expoſitio ſententię manifeſtior.
{Rogo vt omnes vnum ſint,rogo vt & ipſi in nobis vnum ſint,ro-
go vt mundus credat , quia tu me miſiſti . H I L A R I V S . viij.
Lib.8. ante med. de Trini. Vel per id mundus crediturus eſt filium a patre miſſum
eſſe,quòd omnes qui credituri in illum ſunt : vnum in patre & fi-
Hom.81. lio erunt. C H R Y. Nihil enim ita ſcandalizant omnes vt ab in

A uicem diuidi,quòd credentes fiant vnum,hoc ædificat ad fidem, &
hoc etiam a principio dixit: {In hoc cognoſcent omnes quia mei
eſtis diſcipuli, ſi dilectionem habueritis adinuicem: } Si enim al-
tercantur,non dicentur pacifici magiſtri eſſe diſcipuli, me vero in
quit non exiſtente pacifico , non confitebuntur a te miſſum. Tact.110.
A V G V S T I N V S.
Deinde ſaluator no-
ſter qui rogando pa-
trem ſe hominem de-
monſtrabat, nunc de-
mōſtrat ſeipſum, quo-
niam cum patre De⁹
eſt,facere quod rogat,
vnde ſubdit : { Et ego
claritatem quā dedi-
ſti mihi,dedi illis,quā
claritatē,niſi immor-

gnoſcat mundus quia tu me mi-
ſiſti, & dilexiſti eos ſicut & tu me
dilexiſti.
f Pater, quos dediſti mihi, volo
vt vbi ſum ego & illi ſint me-
cū vt videant claritatem meam
quā dediſti mihi , quia dilexiſti
B me ante conſtitutionem mūdi.

talitatem,quam natura humana in illo fuerit acceptura? propter
immutabilitatem enim prædeſtinationis præteriti temporis ver-
ba futura ſignificat: immortalitatis autem claritatem quam ſibi a
patre datam dicit,etiam ſe ſibi dediſſe intelligendum eſt . Cum.n.
tacet filius in opere patris,operationem ſuam humilitatem com-
mendat,cum vero in opere ſuo tacet operationem patris, parilita
tē cōmendat . Iſto igitur modo , & hoc loco nec ſe facit alienum a
patris opere, q̄uis dixerit:{ Claritatem quam dediſti mihi,nec pa-
trem fecit alienum ab opere ſuo,q̄uis dixerat,{Dedi eis.}Sicut au
tem ex eo quòd patrem pro ſuis omnibus rogauit,hoc fieri voluit
vt omnes vnum ſint,ita etiam ſuo beneficio id fieri uoluit.vnde ad
iunxit : { Vt unum ſint in nobis , ſicut & nos unum ſumus. Hom.81.
C H R Y. Vel claritatem dicit gloriam quę eſt per ſigna & dog
mata , & ut unanimes ſint.unde ſubdit:{Vt unum ſint in nobis,ſi-
cut & nos unum ſumus.}Hęc enim gloria ut ſint unum, etiam ſi-
C gnis maior eſt . Vniuerſi enim qui per apoſtolos crediderunt unū
ſunt,& ſi quidam ex ipſis diuiſi ſunt,hoc eorum deſidiæ fuit,quod
tamen eum non latuit . H I L A . Per acceptum igitur & datum 8. de Trini.
honorem omnes unum ſunt,ſed nondum apprehendo ratiōe,quo ante med.
niam datus honor unum omnes eſſe perficiat : ſed dominus gradū
quendam atque ordinem conſummandæ unitatis expoſuit cū ſub
dit:{Vt unum ſint in nobis,ut cum ille in patre per naturam diui
nitatis eſſet,nos contra in eo per corporalem eius natiuitatem, &
ille iterum in nobis per ſacramenti eſſe myſterium crederetur,per
fecta per mediatorem unitas doceretur. C H R Y. Alibi uero Hom.81.
ait de ſe & patre. Veniemus & manſionem apud eum faciemus,il-
lic quidem Sabellianorum obſtruens ora, dum ſcilicet ponit duas
perſonas , hic vero Arrij ſuſpitionem deſtruit cum patrem per ſe
dicit diſcipulis aduenire . A V G V S T I N V S . Neque tamen Tract.110.
hoc ita dictum eſt.tanquam pater non in nobis aut nos in patre
non ſimus : ſed per mediatorem inter Deum & hominem ſe bre-
D uiter intimauit,quod vero addidit:}, vt ſint conſummati in vnum,
oſtendit eò perduci reconciliationem quæ fit per mediatorem , vt
perfecta beatitudine perfruamur.vnde id quod ſequitur, vt cogno
ſcat mundus quia tu me miſiſti , non ſic accipiendum puto:tan-
quàm iterum dixerit,vt credat mundus . Quamdiu enim credim⁹
quod non videmus,nondum ſumus conſummati , ſicut erimus cū
meruerimus videre quod credimus , quando ergo de conſumma-
tione loquitur. talis eſt intelligenda cognitio,qualis erit per ſpe-
ciem , non qualis nunc eſt per fidem . Ipſi quippe credentes ſunt
mundus non permanens inimicus : ſed ex inimico amicus effe-
ctus, propterea ſequit̄ {Et dilexiſti eos ſicut me dilexiſti . } In filio
quippe nos pater diligit : quia in eo nos elegit , nec ideo pares ſu-
mus vnigenito filio , neque enim ſemper æqualitatem ſignificat ,
quod dicitur : Sicut illud,ita & iſtud:ſed aliquando tantum quod
illud eſt,eſt & illud:ita in hoc loco nihil eſt aliud : Dilexiſti eos ſi-
cut me dilexiſti, quàm dilexiſti eos quoniā & me dilexiſti . Non
enim alia cauſa eſt diligendi membra eius, niſi quia diligit eum ,
E cum igitur eorum quę fecerit,nihil oderit , quis digne poſſit elo-
qui quantum diligat membra vnigeniti filii ſui : & quāto amplius
ipſum vnigenitum?
f ¶ C H R Y . Poſtquam dixerat , quia multi credent per eos Hom.81.
& multa gloria potientur , loquitur de reliquo de coronis eis re-
poſitis dicens,{ Pater, quos dediſti mihi,volo vt vbi ego ſum,& il-
li ſint mecum. A V G V S T I N V S . Ipſi ſunt quos a patre ac- Tract. 111.
cepit,quos & ipſe de mundo elegit,ſicut enim ait in huius oratio-
nis exordio:{Dedit eis poteſtatem omnis carnis: ideſt omnis ho-
minis vt det eis vitam æternam , ubi oſtendit poteſtatem ſe om-
nis hominis accepiſſe ut liberaret quos uoluerit , & damnaret
quos uoluerit : } Quapropter omnibus membris ſuis promiſit
hoc pręmium , ut ubi eſt ipſe, & nos cum illo ſimus , nec poterat
non fieri,quod omnipotenti patri ſe uelle dixerit omnipotens fi-
lius, una uero eſt patris & filii uoluntas, etſi intelligere non-
dum permittit infirmitas, credat pietas . Quantum ergo attinet
ad creaturam in qua factus eſt ex ſemine Dauid ſecundū carnē, eo

modo dicere potuit. vbi ego ſum, vt iam ibi ſe eſſe diceret, vbi fuerat mox futurus, in cœlo ergo nos futuros eſſe promiſit. Illò enim forma ſerui leuata eſt, quam ſumpſit ex virgine, & ad dexteram patris collocata. Cap.I. GREGORIVS. xxvij. Moralium. Vbi eſt ergo quod rurſus veritas dicit: Nemo aſcendit in cælum, niſi qui de cælo deſcēdit, quæ ſibi in verbis ſuis non diſcrepat, quia enim membrorum ſuorum caput dominus factus eſt, repulſa reproborum multitudine, ſolus etiam eſt nobiſcum, & ſic dum nos cum illo vnum iam facti ſumus. vnde ſolus venit in ſe, illuc etiam ſolus redit in nobis. Tract. 111. AVGVSTINVS. Quod vero attinet, ad formam Dei: in

Pater iuſte, mundus te non cognouit. Ego autem te cognoui, & hi cognouerunt quia tu me miſiſti. Et notum feci eis nomē tuum, & notum faciam, vt dilectio qua dilexiſti me in ipſis ſit: & ego in ipſis.

CAP. XVIII.

Hæc cum dixiſſet Ieſus, egreſſus eſt cum diſcipulis ſuis trans torrentem Cedron, vbi erat hortus, in quem introiuit ipſe & diſcipuli eius. Sciebat autem & Iudas qui tradebat eum locum, quia frequenter Ieſus conuenerat illuc cum diſcipulis ſuis.

b Iudas ergo cum accepiſſet cohortem, & a pontificibus & pha G riſęis miniſtros, venit illuc cum laternis & facibus & armis. Ieſus itaque ſciens omnia quæ ventura erant ſuper eū, proceſſit &

qua æqualis eſt patri ſi ſecundum eam velimus intelligere quod dictum eſt, vbi ego ſum, & illi ſint mecum, abſcedat ab animo omnis imaginum corporalium cogitatio, & non inquiratur ęqualis patri filius vbi ſit, quoniam nemo inuenit vbi non ſit, propterea non ei ſatis fuit dicens: {Volo vt vbi ego ſum, & ipſi ſint:} ſed addidit: Mecum, Eſſe enim cum illo magnum bonum eſt, nam & miſeri poſſunt eſſe vbi eſt ille, ſed beati ſoli ſunt cum illo, & vt de viſibili quàmuis longe diſſimili qualecunque ſumamus exemplum ſicut cęcus etiam ſi ibi ſit vbi lux eſt, non eſt tamen ipſe cum luce: ſed abſens eſt a pńte, ita non ſolum infidelis: ſed etiam fidelis: etſi eſſe nunquàm poſſit vbi non ſit Chriſtus, nō eſt tamen ipſe cū Chriſto per ſpeciem. nam fidelem non eſt dubitandum eſſe cum Chriſto per fidem, ſed hic de ſpecie illa dicebat, in qua videbimus eum ſicuti eſt, vnde adiunxit, {Vt videant claritatem meam quam dediſti mihi. Vt videant dixit, non Vt credant, fidei merces eſt iſta, non fides. Hom. 81. CHRY. Non autem dixit: Vt participent gloriam meā ſed vt videant, hoc occulte inſinuans quoniam omnis requies ibi eſt filium Dei videre. Dedit autem ei pater claritatem quando eū genuit. Tract.111. AVGV. Cum ergo viderimus claritatem quam dedit pater filio, etiam ſi eam dici hoc loco intelligamus, non quam pater æquali filio gignens eum dedit: ſed quam facto homini filio dedit poſt mortē crucis. Tunc fiet iudicium, tunc tolletur impius ne videat claritatē domini, quā niſi illam qua Deus eſt? ſi ergo ſm̄ id quod filius Deus eſt, accipiamꝰ hoc dictum: {Volo vt vbi ego ſum & ipſi ſint mecum, in patre cum Chriſto erimus, qui cum dixiſſet: Vt videant claritatem quam dediſti mihi, continuo ſubiunxit, {Quia dilexiſti me ante conſtitutionem mundi. In illo enim dilexit & nos ante conſtitutionem mundi, & tunc prædeſtinauit qđ in fine facturus eſt mundi. BEDA. Claritatem igitur vocat dilectionem qua ipſe dilectus eſt a patre ante mundi conſtitutionē, in illa claritate & nos dilexit ante conſtitutionem mundi. THE. Poſtquàm ergo pro fidelibus orauit, & tot illis proſpera promiſit, ponit quoddam pium, & propria manſuetudine dignum dicens: {Pater iuſte, mundus te non cognouit, quaſi dicat, ego cuperē cunctos homines conſequi dicta bona quæ quidem pro fidelibus implorauij: ſed quia ignorauerunt te, ideo non contingent gloriam & coronas. Hom.81. CHRYSOSTOMVS. Videtur autem mihi hoc & anxius dicere, quoniam eum qui ita bonus & iuſtus eſt, cognoſcere noluerunt, non igitur hoc eſt quod Iudæi dicunt: Quoniam ipſi quidem te cognoſcunt, ego vero ignoro: ſed econtrario eſt. vnde ſubdit: Ego autem cognoui te, & hi cognouerunt: quia tu me miſiſti: & notum feci eis nomen tuum, & notum faciam per ſpiritumſanctum eis perfectam cognitionem dando. Si autem didicerint quis es tu, ſcient quia ego non ſum ſeparatus a te: ſed valde amatus & proprius filius & coniunctus. Hoc vero ſuaſi eis, vt ego maneam in eis, & ſic fidem quæ eſt in me & amatorem ſeruabunt certiſſime & hoc eſt quod ſubditur: {Vt dilectio qua dilexiſti me, in ipſis ſit, & ego in ipſis, quaſi dicat.} Ipſis me amātibꝰ, ego manebo in eis. Tract.111. AVGVST. Vel aliter. Quid eſt eum cognoſcere, niſi vita æterna quam mundo damnato non dedit, reconciliato dedit? Propterea itaque mundus non cognouit: quia iuſtus es, hoc meritis eius vt non cognoſceret retribuiſti, & propterea mundus reconciliatus cognouit, quia miſericors es: & vt cognoſceret non ei merito: ſed gratia ſubueniſti, denique ſequitur: {Ego autem cognoui te. Ipſe fons gratię eſt Deus natura, homo autem de ſpirituſancto & virgine ineffabili gratia: denique quia gratia Dei per Ieſum Chriſtū eſt, dr̄: Et hi cognouerunt, ipſe eſt mundus reconciliatus: ſed ideo quia tu me miſiſti, ergo gratia cognouerunt. Et notum feci eis nomen tuum per fidem, & notum faciam per ſpem, vt dilectio qua dilexiſti me in ipſis ſit. Qualis eſt iſta

F locutio, tali & apoſtolus vſus eſt: Bonum certamen certaui, nō ait: Bono certamine, quod vſitatius diceretur. qūo aūt dilectio qua pr̄ dilexit filium eſſet in nobis, niſi quia membra eius ſumus, & in illo diligimus eum? ipſe diligitur totus. i. caput & corpꝰ. Et ideo ſubiunxit: Et ego in ipſis. Eſt enim in nobis tanquàm in templo ſuo, nos autem in illo ſecundum quod caput noſtrum eſt.

CAP. XVIII.

Tract.112. AVGVST. Terminato ſermone, quem poſt cænam dominus ad diſcipulos habuit: adiūcta oratione quā dixerat ad patrē, eius paſſionē Ioannes euāgeliſta ſic exorſus eſt. {Hæc cum dixiſſet Ieſus, egreſſus eſt cum diſcipulis ſuis trans torrentē Cedron, vbi erat hortus, in quem introiuit ipſe & diſcipuli eius.} Non autem continuo hoc factum eſt cum eius illa finita eſſet oratio: ſed alia quædam ſunt interpoſita, quæ ab iſto prætermiſſa apud alios euangeliſtas leguntur. AVG. de Concor. euan. Facta eſt enim contentio inter eos, quis eorum videretur eſſe maior, ſicut Lucas commemorat. Dixit etiam ipſe Petro, ſicut ipſe Lucas ſubiungit: {Ecce Sathanas expetiuit vos, vt cribraret ſicut triticum, & cętera quæ ibi ſequuntur. Et hymno dicto, ſicut Matthæus, & Marcus commemorant. {Exierunt in montem oliueti.} Contexit ergo narrationem Matthæus & dixit: {Tunc venit Ieſus cum illis in villam, H quæ dicitur Gethſemani.} Iſte locus eſt quem commemorat hic Ioannes, {vbi erat hortus, in quē introiuit ipſe & diſcipuli eius.} Tract.112. AVGVST. ſuper Ioannem. Ad hoc ergo valet quod dictum eſt. Hæc cum dixiſſet, vt non eum ante opinemur ingreſſum quàm illa verba finiret. Hom.82. CHRY. Sed propter quid non dixit: Ceſſans ab oratione venit illuc? quoniam oratio illa fuit loquela propter diſcipulos facta. De nocte autem vadit, et flumen pertranſit, & properat ad locum proditori cognitum, auferens his, qui inſidiabantur, laborem, & oſtendens diſcipulis, quoniam volens ad mortem venit. ALCVINVS. Dicit autem trans torrentem Cedron, ideſt cedrorum. genitiuus enim eſt græcus. Tranſit torrentem, quia de torrente paſſionis bibit, vbi erat hortus vt peccatum quod in horto commiſſum fuerat, in horto deleret. Paradiſus enim hortus deliciarū interpretatur. Hom.82. CHRYSOSTOMVS. Ne autem audiens hortum eum I occultari æſtimes, ſubiungit. {Sciebat autem & Iudas, qui tradebat eum locum, quia frequenter Ieſus conuenerat illuc cum diſcipulis ſuis.} Tract.112. AVGVST. Ibi ergo lupus ouina pelle contectus, & inter oues alto patrisfamilias conſilio toleratus didicit, vbi ad tempus exiguum diſpergeret gregem inſidiis appetendo paſtorem. Hom.82. CHRYSOSTOMVS. Multoties autem ibi cum diſcipulis Ieſus ſingulariter conuenerat, de neceſſariis loquens, & quæ non erat fas alios audire. Facit autem hoc in montibus & in hortis maxime purum a tumultibus inquirens ſemper locum, ne mens impediatur ab auditione. Ideo autem Iudas, illuc venit quoniam multoties Chriſtus extra pernoctabat. Iuiſſet autem ad domum ſi putaſſet eum ibi inuenire dormientem. THEOPHIL. Nouerat etiam Iudas dominum feſto tempore conſueuiſſe ſemper docere diſcipulos aliquod ſublime. Erat autem ſolitus docere huiuſmodi myſtica in talibus locis, ac quoniam tunc dies erat ſolennis, arbitratus K eſt illum eſſe illic, & diſcipulos docere, quæ ad celebritatem ſpectabant.

b ¶ GLO. Oſtenderat euangeliſta quomodo Iudas ad locum vbi Chriſtus erat peruenire potuerit, nunc oſtendit quomodo illuc peruenit dicens. {Iudas ergo cum accepiſſet cohortē & a pontificibus & phariſęis miniſtros, venit illuc cum laternis & facibus & armis. Tract.112. AVGVST. Cohors non Iudæorum, ſed militum fuit. A præſide itaque intelligatur accepta tamquam ad tenendum reum ſeruato ordine legitime poteſtatis, vt nullus tenentibus auderet obſiſtere, quamquam & manus tanta fuerat congregata, & ſic armata veniebat, vt vel terreret vel etiam repugnaret, ſi quiſquam Chriſtum defendere auderet. Hom.82. CHRY. Sed qualiter cohorti ſuaſerunt? quia milites erant, pecuniarum gratia omnia facere meditantes. THEOPHIL. Faces autem afferunt & laternas, ne Chriſtus latens in tenebris fugeret. Hom.81. CHRYSOSTO. Multoties autem aliàs miſerunt comprehendere eum: ſed non valuerunt. vnde manifeſtum eſt quòd tunc ſponte ſeipſum dedit. Propter quod ſubditur: {Ieſus autem ſciens omnia quæ

quæ ventura erant ſuper eum, proceſſit & dixit ad eos, quem quæritis. THEO. Quærit autem non vt volens ſcire. nam vtique nouerat omnia quæ ventura erant ſuper eum: ſed oſtendere volens quoniam cum præſens eſſet, ab eis videri non poterat vel diſcerni. nam ſequitur. {Dicit eis Ieſus. Ego ſum.} Hom.82. CHRY. In medio enim eorum exiſtens, exc{cauit eorū oculos, quoniā enim non tenebræ cauſa erant, indicauit euangeliſta dicens, Quoniam habuerunt lampades. ſi vero lampades non eſſent, a voce ſaltē debebāt eū agnoſcere. Si vero & illi ignorabant, qualiter Iudas ignorauit qui cum eo fuerat continue? Et ideo ſubdit: {Stabat autem & Iudas qui tradebat eum cum ipſis.} Fecit autē hoc Ieſus, oſtendens quoniam non ſolum comprehendere eum non poſſent: ſed nec videre in medio exi-

dixit ad eos. Quem quæritis? Reſponderunt ei. Ieſum nazarenū. Dicit ei Ieſus. Ego ſum. Stabat autem & Iudas, qui tradebat eū cum ipſis. Vt ergo dixit eis. Ego ſum. abierunt retrorſum, & ceciderunt in terram. Iterum ergo interrogauit eos, quē quęritis? Illi autem dixerunt. Ieſum naza B renum. Reſpondit Ieſus. Dixi vobis quia ego ſum. Si ergo me quęritis, ſinite hos abire. Vt impleretur ſermo quem dixit, quia quos dediſti mihi, non perdidi ex eis quemquam.

c Simon ergo Petrus habēs gladium eduxit eū, & percuſſit pontificis ſeruum & abſcidit auriculam eius dextram. Erat autem nomen ſeruo Malchus. Dicit ergo Ieſus Petro, Mitte gladium tuum in uaginam. Calicem quē dedit mihi pater, non vis vt bibam illum?

d Cohors autem & tribunus & miniſtri Iudæorum comprehenderunt Ieſum, & ligauerunt eum & adduxerunt eum ad Annā primum. Erat enim ſocer Caiphæ qui erat pōtifex anni illius. Erat autem Cayphas qui conſilium dederat Iudæis: quia expedit vnum hominem mori pro populo.

ſtentē, niſi ipſe concederet. vnde ſubditur: {Vt ergo dixit eis:} Ego ſum, abierunt retrorſum, & ceciderunt in terram. Tract.112. AVGV. Vbi nunc militum cohors? vbi terror & munimen armorum? vna vox turbam odiis ferocem armiſque terribilem ſine telo vllo percuſſit, repulit, ſtrauit. Deus enim latebat in carne, & ſempiternus dies ita membris occultabatur humanis, Vt cum laternis & faci C bus quęreretur occidendus a tenebris, quid iudicaturus faciet qui iudicandus hoc fecit? Et nunc vtique per euangelium: Ego ſum dicit Chriſtus, & a Iudæis expectatur antichriſtus, vt retro redeāt & in terram cadant, quoniam deſerentes cęleſtia, terrena deſiderant. Hom.9. GREGORIVS. ſuper Ezechielem: Quid autem hoc quòd electi in faciem, & reprobi retrorſum cadunt, niſi quòd omnis qui poſt ſe cadit, ibi cadit vbi non videt, qui vero ante ſe ceciderit: ibi cadit vbi videt? Iniqui ergo quia in inuiſibilibus cadunt, poſt ſe cadere dicuntur, quia ibi corruunt vbi quod tunc eos ſequitur, modo videre non poſſunt. Iſti vero, quia in iſtis viſibilibus ſemetipſos ſponte deijciunt, vt in inuiſibilibus erigantur quaſi in faciem cadunt, quia timore conpuncti videntes humiliantur. Hom.82. CHRYSOSTOMVS. Demum ne quis dicat, quoniam ipſe Iudęos ad hoc induxit, vt eum occiderent, ſeipſum in manibus eorum tradens, manifeſte oſtendit eis omnia quæ ſufficiebant eos reuocare. Sed quia permanebant in malitia & nul D lam habebant excuſationem, tunc ſeipſum in manibus eorum tradidit. vnde ſequitur. {Iterum ergo interrogauit eos: Quem quæritis? Illi ergo dixerunt. Ieſum Nazarenum. Reſpondit Ieſus, dixi vobis quia ego ſum.} Tract.112. AVGVSTINVS. Audierant primo: Ego ſum: ſed nō cōprehenderant: quia hoc noluit, qui potuit quicquid voluit, verum ſi nunquàm ſe ab eis permitteret apprehendi, non quidem illi facerent propter quod venerant, ſed nec ipſe faceret propter quod venerat: proinde quia tenere volentibus & non valentibus oſtendit poteſtatem ſuam. iam tenebunt eum vt faciat de neſcientibus voluntatem ſuam. vnde ſubditur: {Si ergo me quęritis ſinite hos abire.} Hom.82. CHRYSOSTOMVS. quaſi dicat. Si me quæritis, nihil vobis ad hos commune eſt: Ecce meipſum trado vſque ad vltimam horam ad ſuos dilectionis conſeruantiam demonſtrans. Tract.112. AVGVST. Inimicos iubet, & hoc faciunt quod iubet. ſinunt, ſcilicet nunc eos abire, quos non vult E perire. Hom.82. CHRY. Vnde euangeliſta oſtendens quòd hoc nō fuit eorum propoſiti: ſed virtus eius qui comprehenſus fuerat, ſubiungit: {Vt impleretur ſermo quem dixit quia quos dediſti mihi non perdidi ex eis quenquàm.} Perditionem autem non hanc dixerat quę eſt mortis: ſed illam ęternam, euangeliſta vero & de pńti morte id accepit. Tract.112. AVGV. Nunquid autem non erant poſtea morituri? Cur ergo ſi tunc morerentur, perderet eos, niſi quia nondū in eum ſic credebant, quomodo credunt quicunque non pereunt? Hom.82. c ¶ CHRY. Petrus confidens in prędicta voce dn̄i & in his quę iam facta erant, armatur aduerſus eos qui ſuperuenerant, vnde dicit, {Simon ergo pe. ha. gla. edu. eū & p. pō. ſer.} Sed qualiter qui iuſſus erat non perā habere, neque duo veſtimenta, gladiū habet? Mihi videt̄ hunc formidans pręparaſſe dudum. THEO. Vel ad opus agni illo indigens ferebat hunc etiam poſt cenā. Hom.82. CHRY. Sed qualiter qui iuſſus erat non alapam dare, homicida fit? quia maxime non ſe vlciſci iuſſus eſt, hic autem non ſe vlciſcebatur: ſed magiſtrum. Dęmum nondum perfecti adhuc erant, ſed videbis poſtea

A Petrum verberatum & humiliter ferentem. non ſine cauſa autem ſubdit: {Et abſcidit eius auriculam dextram.} Videtur mihi enim impetum Apoſtoli ſignificare, quoniā ad ipſum caput impetum fecit. Tract.112. AVG. Solus aūt hic euangeliſta etiā nomen ſerui huius expreſſit cum dicit: {Erat aūt no. ſer. Mal. ſicut Lucas ſolus ꝙ eius auriculam dn̄s tetigerit & ſanauerit eum. Hom.82. CHRY. Tunc enim miraculū fecit, & erudiens nos qm̄ eis qui male faciunt beneſacere oportet, & virtutē reuelans ſuā, nomē autem propterea poſuit euangeliſta. vt his qui tunc legerent, liceret quærerere ſi vere factum ſit. Seruū aūt eū ſummi pontificis dicit: quia magnum eſt quod factum eſt, non ſolū quia curauit: ſed quia curauit eum qui ſuper eum venerat, & paulopoſt alapam daturus erat. Trac.112. AVG. Malchus aūt interpratat̄ regnaturus, quid ergo auris pro dn̄o amputata & a dn̄o ſanata ſignificat, niſi auditū amputata vetuſtate renouatū, vt ſit in nouitate ſpiritus, & non in vetuſtate lr̄e, quod cui præſtitū ferit a Chriſto quis dubitet regnaturū eſſe cū Chriſto? quod aūt ſeruus inuētus eſt, & hoc ad illā pertinet vetuſtatē, quę in ſeruitutē generat: ſed cū acceſſit ſanitas figu C rata eſt & libertas. THEO. Vel cęſio auris dextræ ſerui principis ſacerdotum ſignum erat ſurditatis eorum, quæ præcipue in principibus ſacerdotum inoleuerat, quòd autem denuo reſtituta ſit auris, ſignificat vltimam reparationem intellectus in Iſraeliticis veniente Helia. Tract.112. AVG. Factum autem Petri dn̄s improbauit & progredi vltra prohibuit. vnde ſequit̄: {Di. er. Ie. pe. Mitte gladium tuum in vaginam.} Etenim ille ad patientiam cōmonendus fuit, & hoc ad intelligentiam conſcribendum. Hom.82. CHRY. Non ſolum autē minis eum cohibuit, vt Matthæus refert: ſed & aliter cōſolatur eum dicens: {Calicem quem dedit mihi pater non vis vt bibam illū?} oſtendens quoniam non illorum virtutis quæ fiebant erant, ſed ſuæ conceſſionis, & ꝙ non eſt Deo contrarius: ſed obediens vſque ad mortem. THEO. In eo autem quòd ipſam calicem dicit, quàm ſibi grata & acceptabilis pro ſalute mortalium mors videatur, ediſſerit. Trac.112. AVG. Quod autem a patre traditum ſibi dicit calicem paſſionis, illud eſt quod ait apoſtolus. Filio pro D prio non pepercit: ſed pro nobis omnibus tradidit eum: verum auctor calicis huius eſt etiam ipſe qui bibit. vnde idem apoſtolus dicit: Chriſtus dilexit nos, & tradidit ſeipſum pro nobis.

d ¶ Tract.112. THEO. Peractis cunctis quę ſufficienter ſe habebant ad prohibendum Iudęos, cum illi hoc nequaquam diſcernerent, tunc duci ſe permiſit. vnde dicitur: {Cohors ergo & tribunus & miniſtri Iudæorum comprehenderunt Ieſum. Trac.112. AVGV. Comprehenderunt ad quem non acceſſerunt nec audierunt: Accedite ad eum & illuminamini. Si enim ſic accederent, non eū manibus occidendum: ſed recipiendū corde comprehenderent. Nunc autē quando eum illo modo comprehenderunt, ab eo longius receſſerunt. Sequitur: {Et ligauerunt eum,} a quo ſolui potius velle debuerūt & erant forte in eis qui poſtea liberati ab eo, dixerunt, Dirupiſti vincula mea. Poſtea vero quàm perſecutores tradente Iuda dominum ligauerunt, vt intelligatur Iudas non laudabilis vtilitate E traditionis huius, ſed ſceleris voluntate damnabilis ſubditur, {Et adduxerunt eum ad Annam primū. Hom.82. CHRYSOSTOMVS. Prę delectatione enim gloriabantur in his quæ fiebant quaſi tropheum ſtatuentes. Tract. 113 AVGVSTINVS. Nec tacet cauſam cur ita factum ſit ſubdens. {Erat enim ſocer Cayphæ, qui erat pontifex anni illius.} Merito & Matthæus cum id breuius narrare voluiſſet, eum ad Caypham ductum fuiſſe commemorat, quia & ad Annam prius ideo ductus eſt, quòd ſocer eius fuerit, vt intelligēdum ſit hoc eundem Caypham fieri voluiſſe. BEDA. Quatenus dum a conſimili pontifice damnarentur, ipſe quoque minoris criminis reus haberetur, vel fortaſſis ſic domus eius ſita erat vt præterire eam non poſſent. ſiue diuinitus actum eſt, vt qui erant affines ſanguine, ſociarentur in ſcelere. Sed quod dicitur, quòd eſſet pontifex anni illius, ſonat contrarium legi, in qua præceptum erat, vt vnus eſſet pontifex ſummus, quo mortuo ſuccederet ei filius ſuus: ſed iam pontificatus ambitione erat infectus. ALCVINVS. Refert enim Ioſephus iſtum Caypham, vnius anni ſacerdotium redemiſſe. Non ergo mi-